

**AGATA KRISTINING "KUTILMAGAN MEHMON" ASARIDAGI
TOPONIMLARNI INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA
QILISHDAGI MUAMMOLAR TAHLILI**

A'zamjonova Maftuna Soxibjon qizi

Farg'ona Davlat universiteti

azamjonovamaftuna@gmail.com

Ingliz tili va adabiyoti fani o'qituvchisi

Gafurova Nozima

ANNOTATSIYA: *Mazkur maqola Agat Kristi tomonidan yozilgan — "Kutilmagan mehmon" asaridagi toponimlarning ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimasi va ularning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazardan tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *toponimlar, transliteratsiya, ingliz-o'zbek tarjima, leksikologiya.*

KIRISH

Toponomika (lotincha topos - joy, onoma - ism) - jo'g'rofiy nomlarning paydo bo'lishi, rivojlanishi, o'zgarishi va to'g'ri yozilishini o'rganuvchi fan. Toponomika (yun. topos - joy va onyma- ism,nom) - onomastikatt joy nomlari (geografik atoqli nomlari)ni, ularning paydo bo'lishi yoki yaratilish qonuniyatlarini, rivojlanish va o'zgarishini, tarixiy etimologik manbalari va Grammatik xususiyatlarini, ularning tuzilishini, tarqalish hududlarini hamda atalish sabablarini o'rganuvchi bo'lim.

Agata Kristi-Agata Kristi - Kutilmagan mehmon Charlz Osborning 1958 yildagi ijro etuvchi Agei tomonidan 1999 yil 6 sentyabrda, 1999 yil 1 oktyabrda AQShda 1999 yil 1 oktyabrda Buyuk Britaniyada nashr etildi sovet va rus rok

guruhi, 1990-yillarning o'rtalari va ikkinchi yarmida mamlakatdagi eng mashhurlaridan biri.

Tarjima ikki xil mazmunga ega : tarjima jarayoni va jarayon natijasidagi asar. Bularning ikkisini ham muvozanatda ushlab anchayin murakkab. Tarjimon yozuvchi yoki muallifning uslubini tushunib yetishiga vaqt kerak. Yozuvchi qalami qanchalik o'tkir bo'lsa, tarjimon mahorati ham shunchalik kuchli bo'lishi kerak.

Asar ichidagi toponimlarni ko'rib chiqamiz.

I seem to remember he came from Canada.

Men uning Kanadadan qachon kelganini eslashga urindim.

Ushbu gapda toponim bu Kanada. Kanada — Buyuk Britaniya boshchiligidagi Hamdo'stlik tarkibidagi federativ davlat. Endi buni ingliz tilidagi gapni morfologik va leksikologik transformatsiya bo'yicha tahlil qilamiz.

'I' - men kishilik olmoshi Olmosh deb - ot va sifat o'rnida ishlatiladigan so'zlarga aytiladi. "I" olmoshi kishilik olmoshi u asosan ot ya'ni kishilarning ismi o'rnida qo'llaniladi.

"Seem" - "Ko'rmoq" deb tarjima qilinadi, ammo tarjimon uni "Urinmoq" deb tarjima qiladi. Bu to'g'ridan to'g'ri tarjima qilinsa uslubiy bo'yoqdorlik buzilib, baddiylikka ta'sir qilishi va yuqoridagi boshqa gaplarga mos kelmay qolishi mumkin. Ikki tarjimada "seem" - fe'l sifatida qatnashyapdi. O'timsiz fe'l hisoblanadi. Ish -harakat qilinishiga ko'ra harakat fe'lga kiradi. "seem" fe'lning ma'no guruhidan ko'rish fe'llar guruhiga mansub.

"To" - "ga" aniqlovchi bo'lib kelgan infinitivli birikmalarda predlog infinitive keyin keladi.

"He" - "u" olmoshi erkaklarga nisbatan ishlatiladi Olmosh deb - ot va sifat o'rnida ishlatiladigan so'zlarga aytiladi. "He" olmoshi kishilik olmoshi u asosan ot ya'ni kishilarning ismi o'rnida qo'llaniladi. Endi buni tarjimasini ya'ni ingliz tilidan

o'zbek tiliga tarjima qilingan gapni morfologik va leksikologik transformatsiya bo'yicha tahlil qilamiz.

"Men" - kishilik olmoshi. Olmosh - ot, sifat, son ba'zan fe'l o'rnida almashib qo'llanadigan , ularga ishora qiladigan so'zlardir. Olmosh boshqa so'zlar, shuningdek, so'z birikmasi va gap o'rnida almashtirilib qo'llanuvchi, ularga ishora qiladi. Kishilik olmoshi - uch shaxsdan biriga ishora qiluvchi olmoshdir.

"Uning" - kishilik olmoshi. Olmosh - ot, sifat, son ba'zan fe'l o'rnida almashib qo'llanadigan , ularga ishora qiladigan so'zlardir. Olmosh boshqa so'zlar, shuningdek, so'z birikmasi va gap o'rnida almashtirilib qo'llanuvchi, ularga ishora qiladi. Kishilik olmoshi - uch shaxsdan biriga ishora qiluvchi olmoshdir.

Endi Ushbu gapni sintaksis tahlil qilamiz.

"Men" - ega. . Gap kesimining qo'shimchalaridan anglashilib turgan shaxs-son ma'nosini aniqlashtiruvchi bo'lak egadir. Ega asosan, kim?, nima? So'roqlariga javob bo'lib keladi. Ega fikrning kimga, nimaga qarashli ekanligini anglatadi, shu jihatdan kesim bilan o'zaro yaqin bog'langan. Ega, odatda, kesim orqali, kesim esa ega orqali, bir-biriga nisbat berish bilan belgilanadi. Grammatik jihatdan ega boshqa bo'laklarga nisbatan hokim vaziyatni egallaydi (ba'zi ilmiy adabiyotlarda mutlaq hokim sifatida gapning kesimi ko'rsatiladi). Ega vazifasida kelgan so'z egalik va ko'plik qo'shimchalarini qabul qila oladi va bosh kelishlik shaklida qo'llanadi. U ko'pincha ot, olmosh, otlashgan so'z va so'z birikmasi bilan ifodalanadi. Ega, asosan, kesimdan avval keladi; bunday so'z tartibi eganing grammatik belgilaridan biridir. Ba'zan kesimdan keyin ishlatilishi ham mumkin; bu hodisa inversiya deyiladi. Ega ba'zan birgina so'zdan, ba'zan esa bir necha so'zdan, ya'ni sintaktik birlikdan iborat bo'ladi. Masalan: Tinchlik urushni yengadi. Ishlagan tishlar, ishlamagan kishnar (Maqol). Otlarning otxonaga olib o'tilmagani Ziyodillani taajjublantirdi (Hamid G'ulom). Ega gapda har doim biror so'z yoki so'zlar birikmasi bilan ifodalanishi shart emas. Ba'zi gaplarda ega tushib qolishi, yashirin bo'lishi mumkin. Eganing gapda qo'llanishi yoki qo'llanmasligi gapning mantiqiy mundarijasi, grammatik shakli va nutq uslubi bilan bevosita

bog'liq."Uning — - - to'ldiruvchi. To'ldiruvchi asosan kesimga boshqaruv usuli bilan bo'glanib, kimga?, nimaga?, kimdan?, nimadan? Singari so'roqlarga javob boluvchi gap bo'lagidir. Bu so'z vositasiz to'ldiruvchi hisoblanadi.

—Kanadadan" - aniqlovchi. Aniqlovchi hokim bo'lakdan anglashilgan narsaning qandayligi, kimga yoki nimaga qarashli ekanligini bildirib, qanday? Qanaqa? Nimaning? Singari so'roqlariga javob bo'ladi. gapning ikkinchi darajali bo'lagi. Narsa, hodisa nomiga tobelanib, uning belgisi (xususiyati, sifati)ni anglatadi. A.ning uch turi mavjud: a) izohlovchi A. (boshqa nomni bildiradi, mas, o'zbek shoiri Furqat); b) sifatlovchi A. (mas, keksa tog'lar); v) qaratuvchi A.- belgili yoki belgisiz qaratqich kelishigi shaklidagi so'z bilan ifodalanadi (mas, suvning beti yoki suv beti).

"Eslashga" - to'ldiruvchi. . To'ldiruvchi asosan kesimga boshqaruv usuli bilan bo'glanib, kimga?, nimaga?, kimdan?, nimadan? Singari so'roqlarga javob boluvchi gap bo'lagidir. Bu so'z vositasiz to'ldiruvchi hisoblanadi. To'ldiruvchi ikki guruhga bo'linadi: 1) Vositasiz to'ldiruvchi 2) Vositali to'ldiruvchi.

"Urindi" - kesim. Gapda hukmni ifodalovchi, gaplikning asosiy belgilarini ko'rastuvchi eng muhim bo'lakdir. gapning bosh bo'laklaridan biri. Ega bilan ifodalangan shaxs, predmet va xodisaning umumiy belgisini bildiradi. Kesim gapni uyushtiruvchi markaz bo'lib, predikativlikning belgisini ko'rsatadi. Ikki tarkibli gapda egaga tobe bo'ladi; o'ziga bog'lanib kelgan so'zlarga nisbatan esa hokim hisoblanadi. Kesim barcha mustaqil so'z turkumlari bilan ifodalanadi. Qaysi so'z turkumi bilan ifodalanishiga ko'ra, fe'l va ot Kesimlarga bo'linadi. Bu so'z fe'l kesim hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, har bir asarni tarjima qilish jarayonida bazi bir o'zgartirishlar kiritiladi, bu o'sha millatning urf- odatlari, madaniyatiga bog'liqdir. Hozir ko'rib chiqilgan "Kutilmagan mehmon" asarida ham huddi shunday o'zgartirishlar bor. Bu o'zgartirishlar asarning yanada sevib qayta- qayta o'qilishi uchun hizmat qilmoqda deb o'ylayman.

REFERENCES

1. Agata Kristi "Kutilmagan mehmon"
2. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Ega>
3. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Aniqlovchi>
4. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/To%CA%BBldiruvchi>
5. <https://uz.m.wikipedia.org/wiki/Kesim>
6. Kasimova, G. (2022). IMPORTANCE OF ICE BREAKING ACTIVITIES IN TEACHING ENGLISH. *Science and innovation*, 1(B7), 117-120.
7. Makhmudovna, K. G. (2022). Creative Strategies to Improve Vocabulary Teaching. *American Journal of Social and Humanitarian Research*, 3(10), 259-261.
8. Akhmedova, M. (2012). Characteristics of bronchial asthma associated with allergic rhinosinusitis in children. *Medical and Health Science Journal*, 11, 39-43.
9. Ibragimjonovna, A. M. (2022). Developing professional communicative competence of medical students in a foreign language. *Eurasian Scientific Herald*, 15, 45-50.
10. Gafurova, N. I. (2021). Structural-semantic classification of construction terms in English and Uzbek languages. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 1(5), 571-575.
11. Gafurova, N. (2020). Ҳозирги замон тилшунослигида “Термин” ва унга турлича ёндашувлар. *Журнал иностранных языков и лингвистики*, 1(1), 58-62.